

ק"א-א

ומשנינן: הוא הדין דאפילו לכתחילה. ואידי דקא בעי למיתנא סיפא "קב"ח שבשלה בחלבה אסורה", דאפילו דיעבד נמי לא, תנא נמי רישא "שבשלה".

כי פליק כאשר עלה רבי אלעזר לארץ ישראל, אשכחיה לזעירי.

אמר ליה רבי אלעזר לזעירי: האם איכא תנא במקום זה דאתנייה לרב את הדין שבחל שבשלו בלא קריעה אסור באכילה? [ששמע רבי אלעזר את לישנא בתרא דרב]

אחוייה בני אותו המקום לרב יצחק בר אבודימי, ואמרו לו זה הוא התנא ששנה דין זה לרב.

אמר ליה רב יצחק לרבי אלעזר: אני לא שניתי לו דין כחל לאיסור כל עיקר, לא במינקת ולא בשאינה מינקת!

ורב, שאסר להם כחל, בקעה מצא — וגדר בה גדר. שראה שהיו מזלזלים באיסור בשר בחלב, ולכן החמיר עליהם אפילו בכחל, כדי להרחיקם מהאיסור.

דרב איקלע לטטלפוש. שמעה להויה איתתא דקאמרה לחבירתה: ריבעא [ליטרא] דבשרא — כמה חלבא בעי לבשולי?

אמר רב: לא גמירי אנשים אלו דבשר בחלב אסור?! איעכב שם, וקאסר להו אפילו בחלי!

רב כהנא מתני מעשה זה הכי, שענה רב יצחק לרבי אלעזר שלא שנה לרב דין כחל כל עיקר.

רבי יוסי בר אבא מתני מעשה זה כך, שענה רב יצחק לרבי אלעזר,

אנא כחל של מניקה שניתי לו לאסור, ומתוך פלפולו של רבי חייא שנה ליה לרב כחל סתם. שרבי חייא מתוך חריפותו, היה מקצר וסבר שגם תלמידיו חריפים כמוהו, וסמך שיבינו שהכוונה לכחל של מינקת, ורב לא הבין כך, אלא כפשוטו שכל כחל אסור.

רבין ורב יצחק בר יוסף איקלעו לבי רב פפי. אייתו לקמיהו תבשילא דכחל.

רב יצחק בר יוסף אכל מהתבשיל.

רבין לא אכל.

אמר אביי: רבין שהיה קרוי "תכלא" [אדם שכול, הקובר את בניו] — אמאי לא אכל ממאכל הכחל?! מובדי, הרי דביתחו [אשתו] דרב פפי — ברתייה דרב יצחק נפחא הואי! ורב יצחק נפחא — מריה דעובדא הוה! [זהיר היה במעשים טובים]. אי לאו דשמיע לה לאשתו של רב פפי מבי נשא, מבית אביה הצדיק, לא הוה עברא מאכל העשוי מכחל, ומשעשתה זאת הרי זה ראייה שהוא מותר.

איסור, לא תהיה מכך תועלת וגם בזה נהיה נבל ברשות התורה. אלא כוונתו צריכה להיות טהורה לשם שמים, כדי להנצל מהסתת היצר ואז יצליח.

בשר וחלב, יאמר לעצמו, בסדר, רצונך בבשר וחלב, אתן לך, אבל בדרך מותרת. ובזה יוכל לנצח במלחמה אם מפיס את יצרו בדרך היתר. אולם דרך זו מסוכנת ביותר וצריך להשתמש בה בזהירות יתירה. שאם כוונתו לטעום טעם של

בסורא — לא אכלי כחלי כלל, אפילו צלוי ואפילו קרוע.

בפומבדיתא — אכלי כחלי! (47)

רמי בר תמרי, דהוא רמי בר דיקולי

מפומבדיתא איקלע לסורא במעלי יומא דכפורי, בערב יום הכיפורים.

אפקינהו כולי עלמא לכחלינהו — שדינהו! (48)

הרי"ף וכן דעת הרמב"ן והרשב"א שלצלות לא צריך קריעה כלל, וזו היא המימרא של רב נחמן. ולבישול בין עם בשר אחר ובין בלי בשר אחר, צריך קריעת שתי וערב וסחיטה בקיר, ואם בדיעבד בשלו בלי קריעה כלל, והיה רק הכחל בסיר, מותר לאכלו. ואם היה בשר אחר נאסר הבשר ונאסר כל הסיר. ולמעשה פסק השלחן ערוך סימן ד' סעיף ב' נהגו שלא לבשלו עם בשר כלל. כלומר המנהג לחשוש לשיטת רש"י וכפירוש הטור, שעם בשר אחר אסור לבשלו ואפילו אם קרע הכחל שתי וערב. ולבשלו בפני עצמו צריך קריעת שתי וערב וסחיטה על הקיר. ולצליה מספיק קריעת שתי וערב ואין צריך לסוחטו על הקיר. וכל זה לכתחילה ובדיעבד אם קרעו שתי וערב וסוחטו בכותל ובשלו עם בשר אחר, כתב הרמ"א שיש להתיר במקום הפסד מרובה, ובצלי ולא קרעו כלל, בדיעבד מותר. ובבשלו בפני עצמו ולא קרעו, דעת המחבר שבדיעבד מותר. ודעת הרמ"א שאף בדיעבד אסור. וכתב הרמ"א שנהגו שלא לבשלו בקדירה כלל אפילו קרעו שתי וערב. מחשש שמא יבוא לבשלו עם בשר אחר ובדיעבד מותר [וכתב הגר"א בביאורו אות כ' שהטעם, מפני שבזמן הגמרא היו רגילים לבשל כחל והיה להם סיר מיוחד לזה, אבל כיום שלא רגילים בזה, יבוא לבשלם יחד עם בשר]. ועוד כתב הרמ"א שהמנהג לחתוך את הכחל להרבה חתיכות שתי וערב ואז אין צריך סחיטה בכותל.

48. כתב הטור אורח חיים סימן תר"ה לגבי התרנגול של כפרות וזמא שרגילין לזרוק את בני

47. שיטת רש"י בסוגיא כחל שבשלו בסיר בפני עצמו בלי בשר אחר עמו, כיון שבשעת הבישול יוצא החלב מן הבשר וחוזר ונבלע בו, ואף שחלב שחוטא מותר מן התורה, מכל מקום חכמים אסרוהו. ולכן צריך שיקרענו שתי וערב ויסחטנו על הקיר. וגם אז מותר רק לבשלו בפני עצמו ולא עם בשר אחר. ויש שאחזו בדעת רש"י שאם קרע שתי וערב, מותר לבשלו אפילו עם בשר אחר. והטור הכריע בדעת רש"י שאסור עם בשר אחר. ולצלי מספיק שיקרענו שתי וערב, ובדיעבד אף אם לא קרע כלל מותר.

ושיטת התוספות שאם מבשל את הכחל בפני עצמו, מספיק קריעה קצת ואפילו שחוזר החלב ונבלע בבשר, לא גזרו חכמים כיון שאין משתנה טעם הכחל על ידי זה. אבל אם בישל עם בשר אחר שאז הבשר מקבל טעם חלב ונהיה בו טעם חדש שלא היה בו קודם, בזה אמרו חכמים שצריך לקרעו שתי וערב ולסוחטו על הקיר. ואם לא קרע שתי וערב, אלא קריעה במקצת ובשלו עם בשר אחר, בזה נחלקו שתי הלשונות של רב, אם בדיעבד מותר או אסור. אבל אם לא קרעו כלל ובשלו עם בשר אחר, אסור גם ללשון הראשון, וכחל שבשלו בפני עצמו בלי קריעה כלל, ללשון ראשון של רב מותר בדיעבד, ובלשון שני אסור. ורב נחמן שהתיר לבשל בלי קריעת שתי וערב אלא קריעה קצת התיר כשמבשל רק את הכחל בפני עצמו, וסבר שמותר אפילו לכתחילה, וכלשון הראשון של רב. ולשיטת התוספות, בכל מהלך הסוגיא כשמוזכר 'לא קרעו' הכוונה לא קרעו שתי וערב אלא קריעה במקצת. שיטה נוספת היא שיטת

המצויים אצל היקבים, הבערתי אותם וצליתי עליהם את הכחל.

אמר ליה רב חסדא: ודלמא מוין נפך הוּיָא?

אמר ליה: חרצנים ישנים, לאחר שנים עשר חודש הוּ, ושנינו במסכת עבודה זרה שחרצנים יבשים, שעברו עליהן שנים עשר חודש, מותרים.

אמר ליה רב חסדא: ודלמא חרצנים דגזל הוּ? כלומר, מי נתן לך רשות לקחתם?

אמר ליה: יאוש בעלים הוּ בהם, והראיה — דקדחו בהו, גדלו עליהם חילפי, עשבים שצומחים בכרמים. וכיון שבמשך זמן מרובה שכזה הם מתקלקלים ובכל זאת לא באו הבעלים לקחתם, זה סימן שהתייאשו מהם.

חזייה רב חסדא את רמי בר דיקולי דלא הוּ מנח תפילין.

אזיל איהו [רמי בר דיקולי], נקמינהו, אכלינהו את הכחלים.

אייתוה לקמיה דרב חסדא. אמר ליה רב חסדא אמאי תעביד הכי לאכול כחל?

אמר ליה רמי בר דיקולי: מאתרא דרב יהודה אנא — דאכיל!

אמר ליה רב חסדא: וכי לית לך זה שלמדנו שההולך ממקום אחד למקום אחר נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם?! ואם כן, כאן שנוהגים איסור באכילת כחל היה לך להחמיר כמנהג המקום?!?

אמר ליה: חוץ לתחום⁽⁴⁹⁾ של סורא אכלתינהו.

אמר ליה רב חסדא: וכי מאחר שחוץ לתחום אכלת אותו במח טויתינהו [כיצד היו לך עצים הראויים לצלות עליהן את הכחל?].

אמר ליה רמי בר דיקולי: בפורצני, חרצנים

היה מותר הבשר באכילה ומזה הוציא הטור את המנהג להשליך את המעיים לעופות. ומוסיף הפרי מגדים שהמנהג להשליך דוקא על הגג ולא ברחוב, מפני שלפעמים יקרה שהעוף נהיה נבילה בשחיטה או שהיה טריפה, ואם ישליכו אותו החוצה, המוצא יחשוב שמותר לאוכלו כיון שבערב יום כפור משליכים גם כשרים, לכן נהגו לזרוק על הגג שלא תצא תקלה.

49. אף על פי שכבר היה בתוך התחום ומשם לקח את הכחלים, מכל מקום מועיל זה שיצא אחר כך מחוץ לתחום שיהיה מותר לו לנהוג כמנהגו, וכל זה דוקא באדם שבא לעיר ואין בדעתו לקבוע מגוריו פה. לכן כל זמן שנמצא

מעיו על הגג כדי ליתנם לעופות, יש להביא קצת ראיה ממסכת חולין, רמי בר תמרי איקלע למערבא במעלי יומא דכפורי חזא דקא שדו כבד וכליות ולקחם משום שבערב יום כפור רוב הבשר הוא בשר כשר, ולכאורה הטור חיבר שני מעשים יחד. המעשה של הגמרא שלנו והמעשה בדף צה ב.

ותירץ הפרי מגדים באשל אברהם אות ו' שאולי גירסת הטור בגמרא היתה שרמי בר תמרי מצא כבד וכליות וכחל ובמשבצות זהב אות ד' הוסיף לפרש, שבשר מושלך צריך בדרך כלל לחשוש שהוא נבילה ולכן השליכוהו. אלא ודאי שהיה המנהג שבערב יום כפור משליכים לעופות גם בשר כשר ולכן אף שהוא מושלך

אמר ליה רב חסדא: מאי טעמא לא מנחת תפילין?

אמר ליה: חולי מעיין הוא, ואמר רב יהודה: חולי מעיין פטור מן התפילין לפי שצריך לחולצם פעמים רבות, שתפילין צריכות גוף נקי.

חזייה דלא הוה קא רמי חוטי ציצית בטליתו של רמי בר דיקולי.

אמר ליה רב חסדא: מאי טעמא לית לך חוטי?

אמר ליה רמי בר דיקולי: טלית שאולה ק"ב היא, (50) ואמר רב יהודה: טלית שאולה, כל שלשים יום לשאלתה — פטורה (51) מן הציצית אפילו מדרבנן, ולאחר שלשים יום פטורה מהתורה וחיבת מדרבנן.

אדחכי, שעסקו ברו שיח זה, אייתוה להווא גברא דלא הוה מוקר [שלא כיבד] אבוה ואמיה.

כפתוהו את האיש ההוא על העמוד כדי להלקותו, כפי שלמדנו במסכת כתובות שמי שאינו רוצה לקיים מצות עשה המוטלת עליו מכים אותו, כדי לאלצו לקיימה, עד שתצא

ואמרו לו שישנו רבי פנחס בר חמא ושלח וקרא לו, ושאלו האם פעם בחייו לקח משהו מאחרים, וענהו שפעם אחת קיבל מעשר. ולא הסכים הרופא ללמדו את השם, מפני שחשש שמא יבקש פעם דבר מה מאדם וכשהוא לא יסכים לתת לו, יכעס עליו ויהרגנו בשם המפורש. רואים מזה שמי שמתרגל לקבל עלול להגיע לרציחה וכן נמצא לעיל בדף ז ב על רבי פנחס בן יאיר שמיום שעמד על דעתו לא אכל אפילו משל אביו, ומימיו לא בצע על פרוסה שאינה שלו.

51. נסתפקו הראשונים אם מותר לברך על טלית שאולה תוך שלשים יום. האם כמו שנהגו שנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא למרות שהם פטורות. ורואים שאפשר לברך ולומר 'וציונו' למרות שהמברך אינו 'מצווה'. ואם כן גם על טלית שאולה למרות שפטור ויכל לברך. או שיש לחלק שאשה שמברכת על לולב, היא מברכת על מצוה שאצל אחרים לפחות היא חובה גמורה, אבל טלית שאולה שאצל כולם היא פטורה מציצית, אם כן אין זה בכלל מעשה מצוה ולא שייך לברך על זה ומסיימים התוספות

בתוך התחום חייב להתנהג כחומרי המקום שנמצא בו, אולם אם יוצא מחוץ לתחום פטור מזה. אבל אדם שבא לעיר על דעת להשתקע בה, מהרגע שנכנס לתוך התחום נהיה לבן העיר וחייב לנהוג במנהגי העיר אפילו אם יצא חוץ לתחום, כמבואר כל זה בשלחן ערוך אורח חיים סימן תצ"ו סעיף ג'

50. בשיחות מוסר לגר"ח שמואלביץ (מאמר י"ז שנה תשל"א) כותב: נתאר לעצמנו את מצבו של רמי בר תמרי, עני מדוכא שאין לו מה לאכול, ואפילו בגדיו אינם שלו אלא שאולים, וחולה מעיים, וכיון שמצוה לאכול בערב יום כפור, אסף את הכחלים ויצא מחוץ לעיר, ושם צלאם ואכלם. וקשה, מדוע לא ביקש מאחד האנשים שיוזמינו לסעודה וכי בערב יום כפור לא היו ששים ושמהים לקיים הכנסת אורחים? למדנו מזה כמה צריך להתרחק ליהנות משל אחרים. ומבאר שם שמסגל לנפשו את תכונת הלקיחה, עד שעלול להגיע מזה לידי עבירה כמבואר במדרש קהלת שבצפורי היה רופא שידע את סוד השם המפורש, ולפני מותו רצה ללמדו לאחר ובירר אם יש בעיר אדם ראוי לכך,